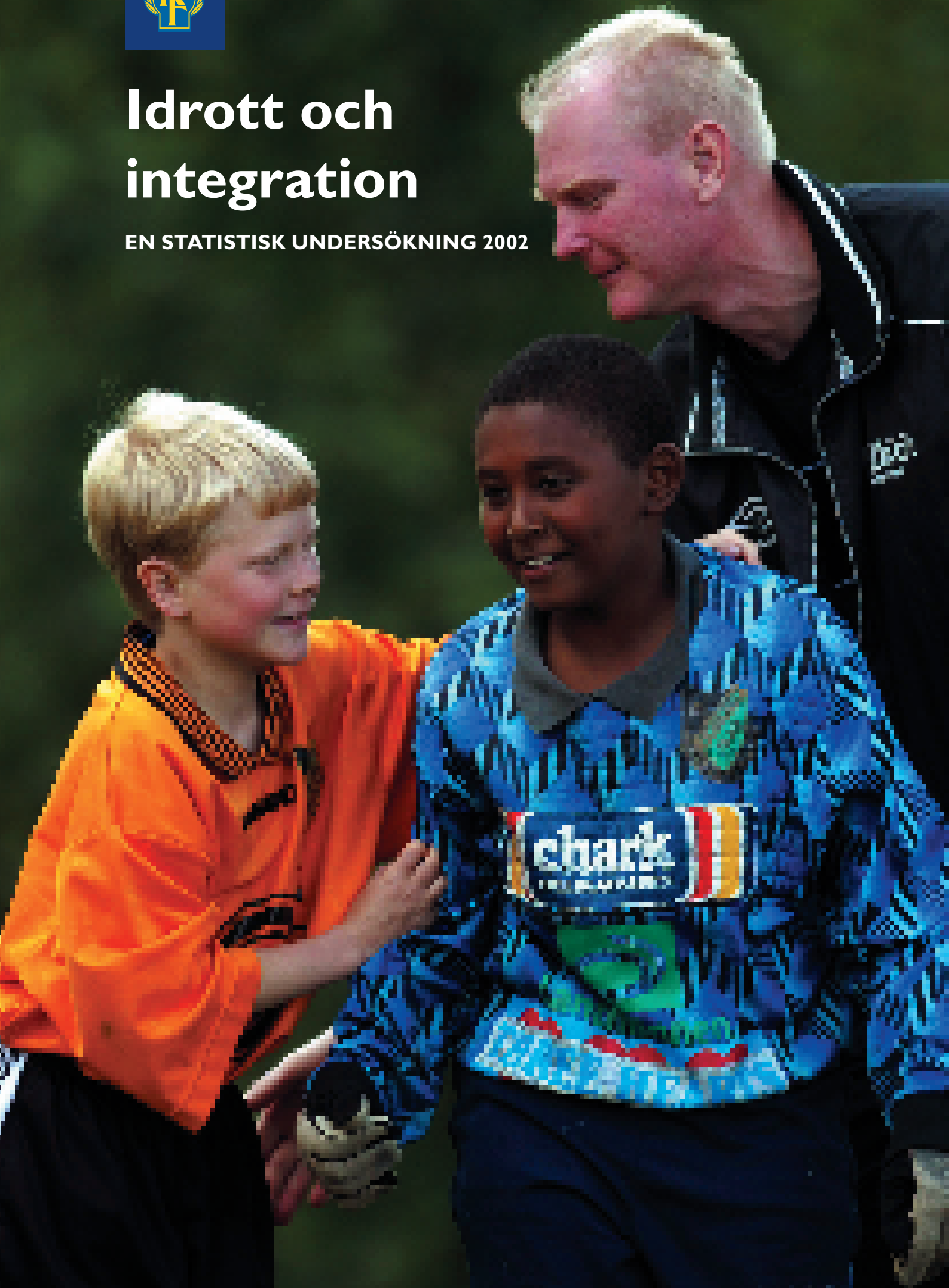

Idrott och integration

EN STATISTISK UNDERSÖKNING 2002

Förord

Sverige är idag ett mångkulturellt land. Cirka tio procent av Sveriges befolkning, eller 950 000, är födda utomlands. Ytterligare åtta procent, eller knappt 800 000 personer, är barn till minst en förälder född utomlands. Totalt talar vi alltså om nästan var femte svensk det vi lite slarvigt kallar invandrare. På många orter i landet är andelen betydligt större än så.

Den svenska idrottsrörelsen är med sina tre miljoner medlemmar, varav en mycket stor del är barn och ungdomar, och cirka 600 000 idrottsledare en viktig del av det svenska samhället. Idrotten påverkas av, men kan också påverka, samhället i övrigt.

I idrottens idéprogram Idrotten vill markeras att idrottsrörelsen vill ”vara en medkraft till det som är bra” och ”genom en skärpt betoning på etik och moral vara en motkraft till sådant som är dåligt och nedbrytande”.

Integrationsområdet är ett område där idrotten kan fungera som en positiv förändringkraft i samhället. Genom sin naturliga attraktionskraft och öppenhet för alla kan den vara en naturlig väg in i samhällsgemenskapen.

Riksidrottsförbundet arbetar aktivt med integrationsfrågorna, som en del av arbetsområdet ”idrottens trovärdighet”. Organisatoriskt sorterar de under RF-kansliets idrottspolitiska avdelning. Ansvarig handläggare är Rolf Jönsson (tel 08-605 61 18). För den statistiska bearbetningen av föreliggande studie har Ola Andersson (tel 08-605 61 42) svarat.

Riksidrottsförbundet i november 2002

*Stefan Bergh
Idrottspolitisk chef*

Idrott och integration

en statistisk undersökning 2002

Bakgrund

”Genom att idrotten är gränslös kan den via föreningarna bidra till att integrera nykomlingar i det svenska samhället. Människor av olika nationalitet, ras och religion kan med idrottsgemenskapen som utgångspunkt lära känna varandra, respektera och förstå varandras olika värderingar, vilket motverkar främlingsfientlighet och rasism.”

Så står det i idrottens idéprogram – Idrotten vill – antaget av RF-stämman 1995. Men hur ser det ut i verkligheten? Det har vi inte vetat särskilt mycket om. Det har varit ont om heltäckande studier med just den inriktningen.

Därför har Riksidrottsförbundet låtit Statistiska Centralbyrån (SCB) undersöka idrottsvanorna hos ungdomar med invandrabakgrund. Det gjordes genom en enkätundersökning, som genomfördes under våren 2002.

3 000 statistiskt utvalda ungdomar med invandrabakgrund i åldrarna 13-20 år fick svara på frågor om sina idrotts- och motionsvanor. För att få ett jämförelsematerial var frågorna i det närmaste identiska med de som användes för att undersöka ungdomars motionsvanor 1998. Då fick 4 000 statistiskt slumpmässigt utvalda ungdomar mellan 13-20 år från hela landet svara på frågor om sina motions- och idrottsvanor.

I den allmänna debatten används ofta begreppet ”invandrare” utan någon mer precis definition. I verkligheten är det långt ifrån oproblematiskt. Vi har valt att definiera ”invandrare” som en person som är född utomlands eller har någon förälder som är född utomlands – dvs det som brukar kallas första respektive andra generationens invandrare.

Definitionen är naturligtvis inte helt okontroversiell. Men det är den definition SCB normalt använder i sina undersökningar, varför vi också valt att göra det.

För att kunna göra interna jämförelser har vi delat in deltagarna i tre olika kategorier:

- Ungdomar födda utomlands
- Ungdomar födda i Sverige men vars båda föräldrar är födda utomlands
- Ungdomar födda i Sverige med en förälder född utomlands

I den första gruppen ingick 1 175 ungdomar, i den andra 1 150 och i den tredje 678 ungdomar.

Vi kommer att se att det finns markanta skillnader mellan grupperna. Speciellt utmärker sig gruppen ungdomar födda i Sverige med en förälder född utomlands. Här finns förmodligen många vars ena förälder temporärt arbetat utomlands och där funnit en make/maka. De är definitionsmässigt invandrare, men upplever förmodligen inte själva sig som sådana.

Svarsfrekvensen i studien var 51 procent, d v s mer än hälften i urvalsgruppen svarade på frågorna. Det kan tyckas vara en låg siffra, men är enligt

SCB ganska normalt för den här typen av undersökning. Svansfrekvensen var högst i gruppen med ungdomar födda i Sverige men vars båda föräldrar är födda utomlands. Där uppgick den till 56 procent. I de två andra urvalsgrupperna var svansfrekvensen cirka 50 procent.

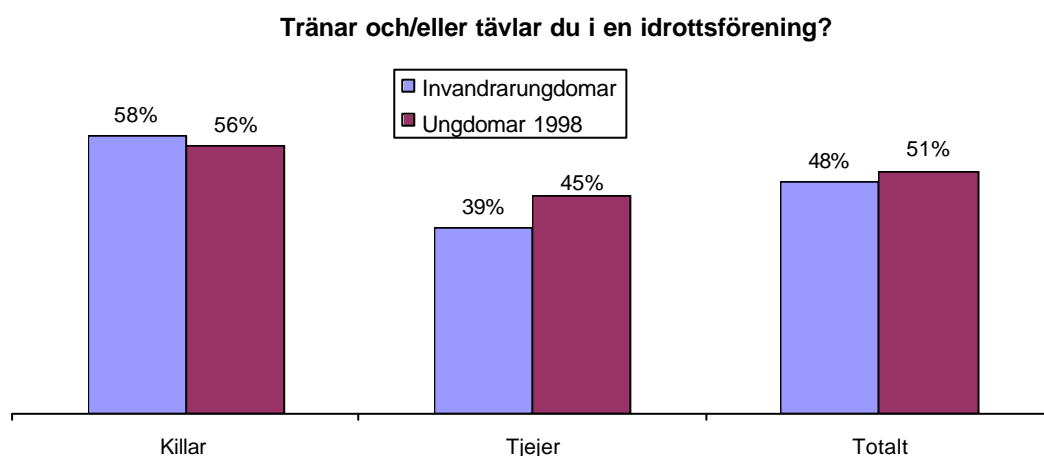
En förklaring kan vara att alla, som enligt SCB definieras som invandrare antagligen inte känner sig som sådana, och därför inte anser sig vara berörda. Som exempel kan nämnas att bortfallet är stort bland ungdomar med norsk och finsk bakgrund. Ett annat problem kan vara språksvårigheter, att ungdomar med bristande kunskaper i svenska helt enkelt inte förstått frågorna eller syftet med studien.

När det gäller det första exemplet är detta knappast något problem, eftersom det inte i första hand är dessa grupper vi är ute efter när vi talar om integration inom idrotten. Den andra kategorin är förmodligen ungdomar som är mindre integrerade i samhället, och därmed i idrotten, än populationen som helhet.

Samtidigt är svansfrekvensen så pass hög och siffrorna så pass tydliga att det ändå går att dra klara slutsatser av materialet.

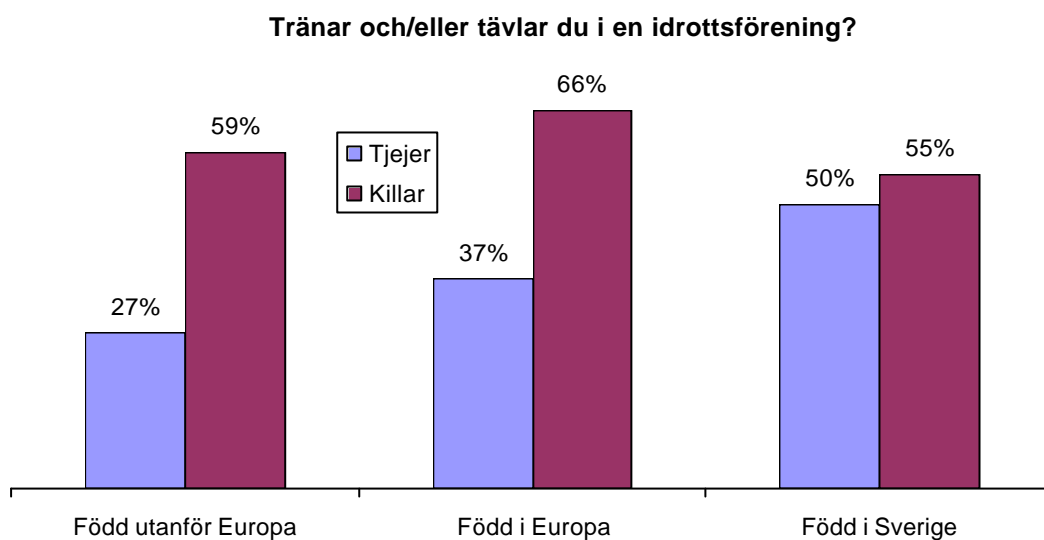
Vid beräkningarna har ett 95-procentigt konfidensintervall använts för att undersöka om det finns statistiskt säkerställda skillnader mellan de olika gruppernas resultat.

Träning/tävling i en idrottsförening

Den grundläggande frågan är självfallet om ungdomarna deltar, dvs tränar eller tävlar, i en idrottsförening. Det visar sig att invandrarungdomarna gör det i nästan lika hög grad som jämförelsegruppen 1998. Invandrarkillarna gör det till och med i något större utsträckning. Skillnaden ligger dock inom den statistiska felmarginalen. Invandrartjejerna är sämre representerade, men ändå betydligt mer än vad man kunde befara med tanke på den förda debatten. Här är skillnaden mellan invandrartjejer och tjejer i 1998 års studie statistiskt säkerställd.

Tittar vi lite närmare på denna könsskillnad kan vi konstatera att det finns tydliga skillnader beroende på ungdomarnas ursprung.

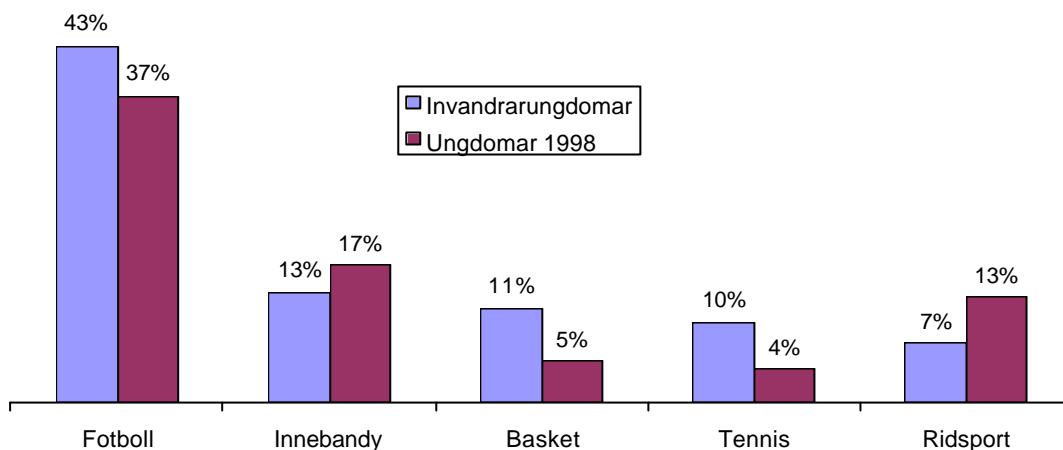
Vi ser här en intressant könsskillnad: Bland flickorna minskar deltagandet i idrotten på så sätt att man, lite enkelt, kan säga att ju större avstånd det är mellan ursprungslandet och Sverige desto mindre idrottande. Bland pojkarna är bilden helt annorlunda. De svenskfödda är de som deltar minst i idrottsföreningar, de födda i ett annat europeiskt land gör det mest, medan de utomeuropeiska pojkarna ligger mitt emellan.

Åldern spelar också roll, både för pojkarna och för flickorna. Precis som i ungdomsgruppen som helhet minskar idrottandet med stigande ålder.

Föreningsidrotter som ungdomarna tränar och/eller tävlar i

Ungdomarna fick också svara på vilken eller vilka idrotter de ägnade sig åt i organiserad form. Också här fick vi en hel del intressanta svar.

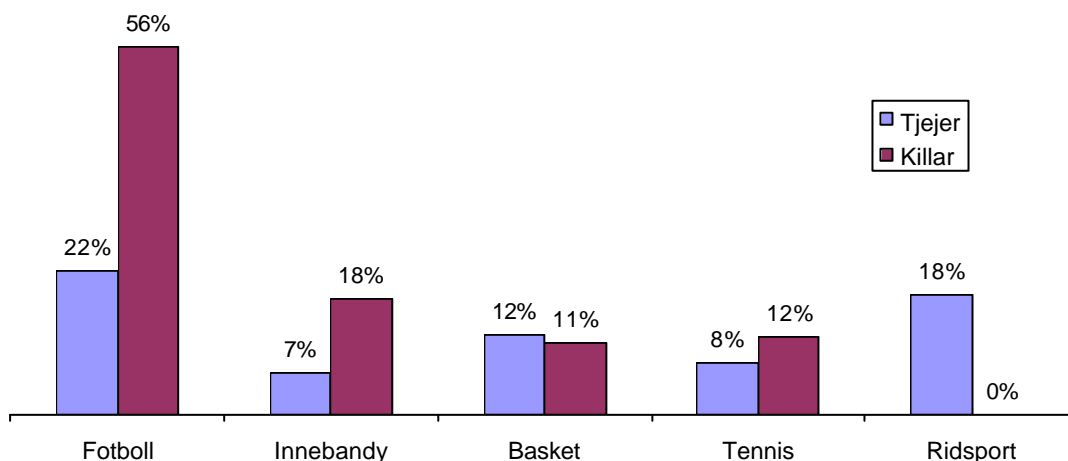
I vilken eller vilka idrotter och/eller tävlar du i en idrottsförening?

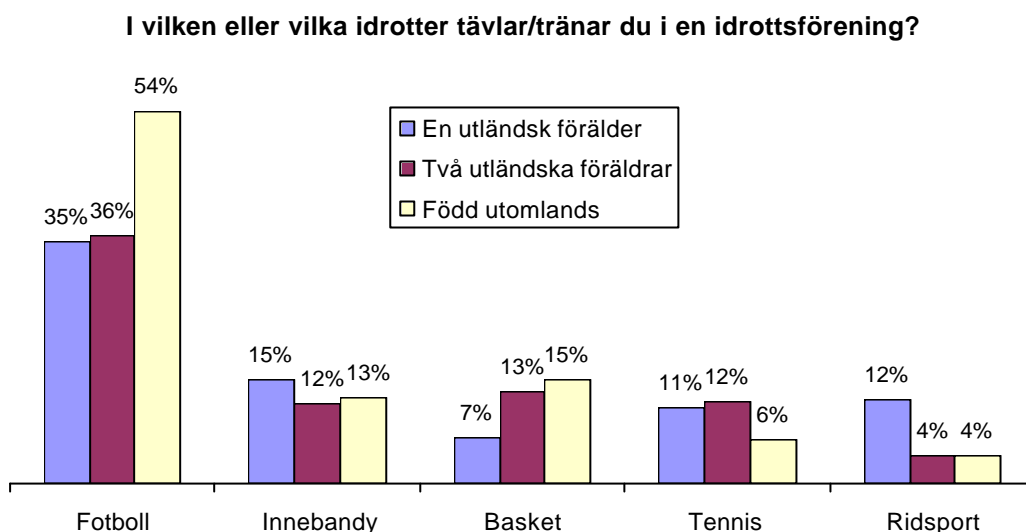
De vanligaste idrotterna var i nämnd ordning fotboll, innebandy, basket, tennis och ridsport. I studien som genomfördes 1998 var de mest utövade föreningsidrotterna i nämnd ordning fotboll, innebandy, ridsport, golf och ishockey.

Delar vi upp detta efter kön får vi fram ytterligare aspekter:

I vilken eller vilka idrotter tränar/tävlar du i en idrottsförening?

För att göra bilden fullständig redovisar vi också resultatet uppdelat efter invandrarkategori:

Att fotboll är den idrott som lockar överlägset flest invandrarungdomar är inte särskilt förvånande. Det är ju den klart största idrotten i Sverige över huvud taget. Mer intressant är då det faktum att fotbollen är en mer utpräglad pojkidrott bland invandrare än i ungdomsgruppen som helhet. Faktum är att det är en större andel av invandrarpojkarna än av pojkarna i allmänhet som spelar fotboll. Allra störst är fotbollen bland utlandsfödda pojkar. Skillnaden mellan grupperna är här statistiskt säkerställda.

Ett annat intressant resultat gäller basketboll, som är betydligt vanligare bland invandrarungdomar än bland ungdomar i allmänhet. Det är också en idrott som är vanligare bland flickor än pojkar. Här har vi uppenbarligen ett förbund som lyckats med arbetet att engagera invandrarflickorna.

Traditionellt har ridsport och tennis i första hand varit idrotter för barn från familjer med goda ekonomiska förutsättningar. Därför är det noterbart att båda dessa idrotter är förhållandevis vanliga bland invandrarungdomarna. När det gäller ridningen kan vi konstatera att det finns en markant skillnad mellan ungdomar med en utlandsfödd förälder och de två övriga grupperna, en skillnad som dock inte finns beträffande tennis, som ju till och med är vanligare bland invandrarungdomar än bland ungdomar i allmänhet.

Man skulle kunna tänka sig att samma förhållande skulle gälla golf, men så är inte fallet. Det finns mycket få invandrarungdomar som ägnar sig den idrotten.

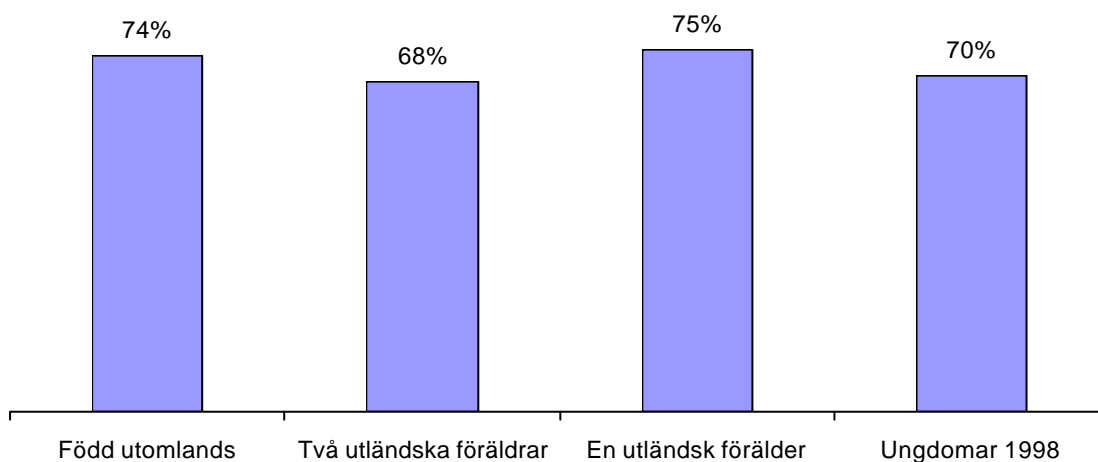
Ett motsatt exempel är innebandyn, som ju är en mycket "svensk" idrott till sin bakgrund och historia. Men här är invandrarungdomarna starkt representerade, möjligen beroende på den idrottens lättillgänglighet och jämförelsevis låga kostnader.

En sista iakttagelse gäller kampsporterna. Dessa, inklusive boxning, betraktas ofta som "invandraridrotter". Och säkert är det så att de har en stor andel invandrarungdomar i sina led. Men totalt sett är de ändå förhållandevis små, även bland invandrarungdomarna. (Judo, karate och taekwondo 4 procent, boxning 3 procent, brottning och budo vardera 1 procent.)

Motion utanför idrottsföreningarna

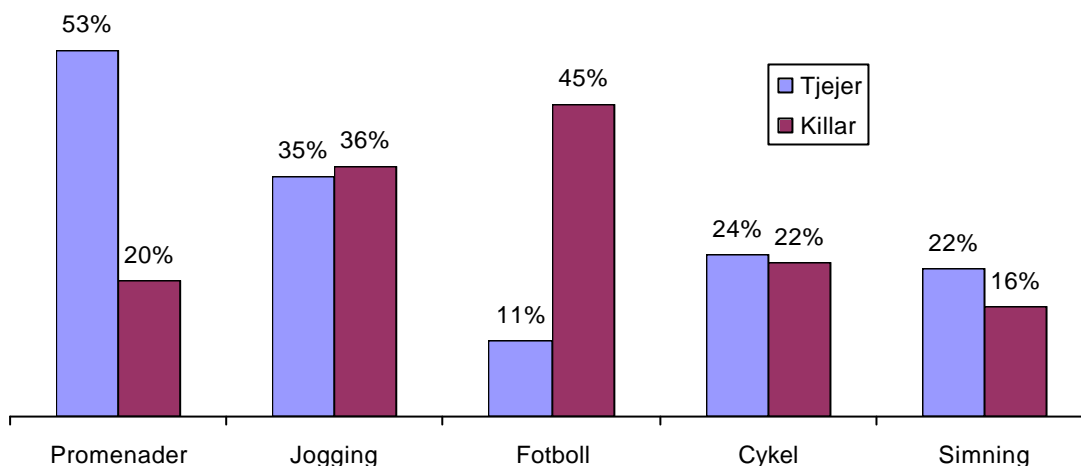
När det gäller egen motion, utanför den organiserade idrotten, fanns det totalt sett inga större skillnader mellan invandrarungdomarna och ungdomsgruppen som helhet. Inte heller mellan de olika invandrargrupperna eller mellan pojkar och flickor.

Andelen som motionerar på annat sätt än i en idrottsförening

Däremot framkom klara skillnader mellan det pojkar gör och det flickor gör:

Vilken typ av motion utövar du utanför den organiserade idrotten?

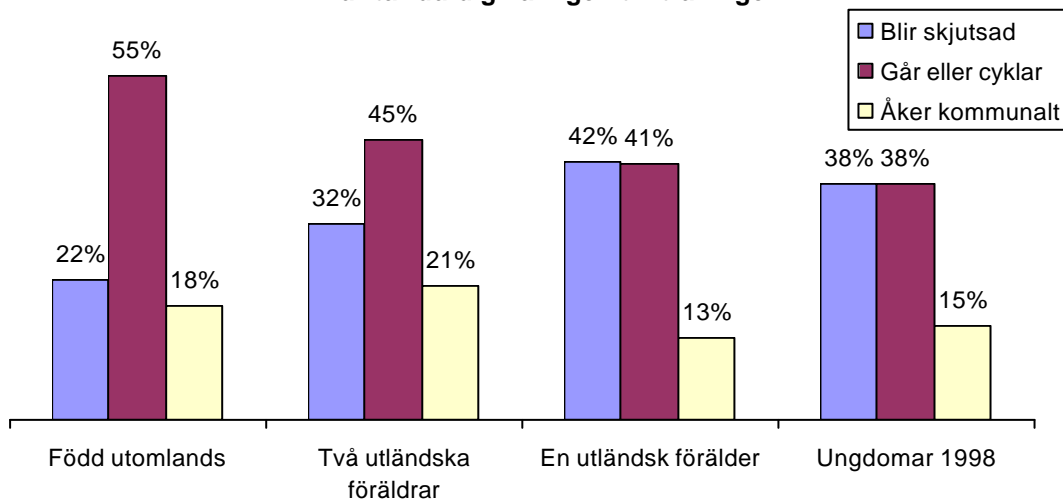

Enkelt uttryckt: Flickorna promenerar, det gör inte pojkarna. Pojkarna spelar fotboll, det gör inte flickorna.

Färdsätt till träning

Mycket av idrotten, speciellt i storstäderna, bygger idag på att barnen blir skjutsade till träning och tävling. Här ser vi intressanta skillnader mellan de olika grupperna och undersökningen 1998:

Hur tar du dig vanligen till träningen?

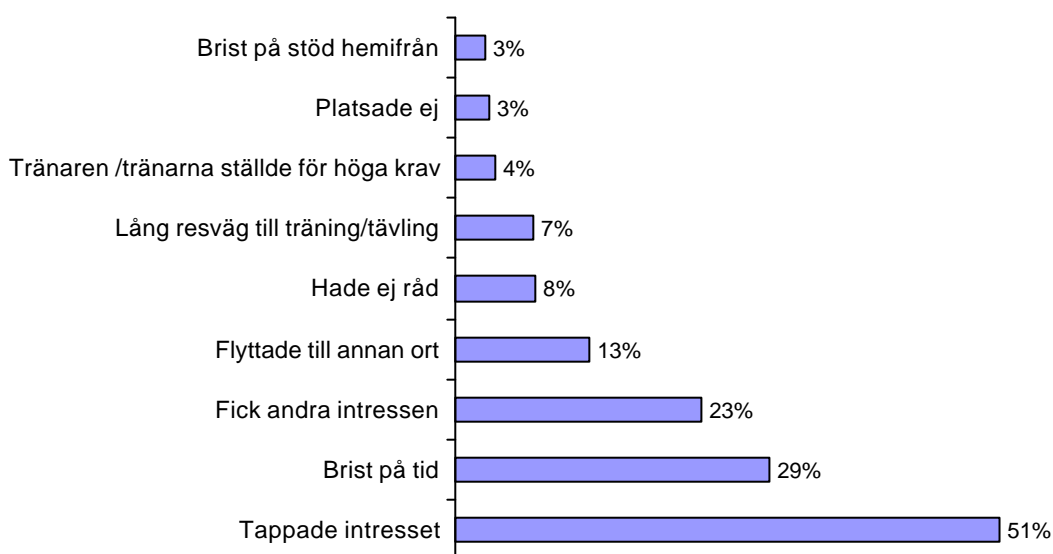

Förmodligen är det de socioekonomiska, snarare än de etniska och kulturella, skillnaderna som slår igenom. Vi kan återigen konstatera att ungdomarna med en utlandsfödd förälder är mer lika ungdomsgruppen totalt än övriga invandrarungdomar. Det framkommer i undersökningen också att flickor oftare blir skjutsade till träningen än pojkar.

Anledningar till att ungdomar slutar träna i en idrottsförening

De ungdomar som uppgav att de tidigare varit med i en idrottsförening, men slutat, fick uppge skäl till varför de lagt av.

Vad var anledningen till att du slutade träna i en idrottsförening?

Här finns inga större skillnader jämfört med de svar ungdomarna gav i undersökningen 1998. Ibland sägs det att invandrarungdomar får mindre stöd hemifrån för sitt idrottande än andra, men så verkar ungdomarna själva inte uppfatta det, eller i alla fall är det inte det som får dem att sluta. Ekonomin verkar inte heller vara avgörande.

Delar vi upp svaren könsmässigt kan vi konstatera att flickorna uppger bristande tid och bristande ekonomi oftare än pojkarna, medan de senare oftare hänvisar till tappat intresse eller andra intressen. Skillnaderna här ryms dock inom den statistiska felmarginalen.

Hur skulle du vilja förändra idrotten?

Nära anknuten till frågan om varför man slutar är frågan hur man skulle vilja förändra idrotten för att få lust att börja träna i en idrottsförening.

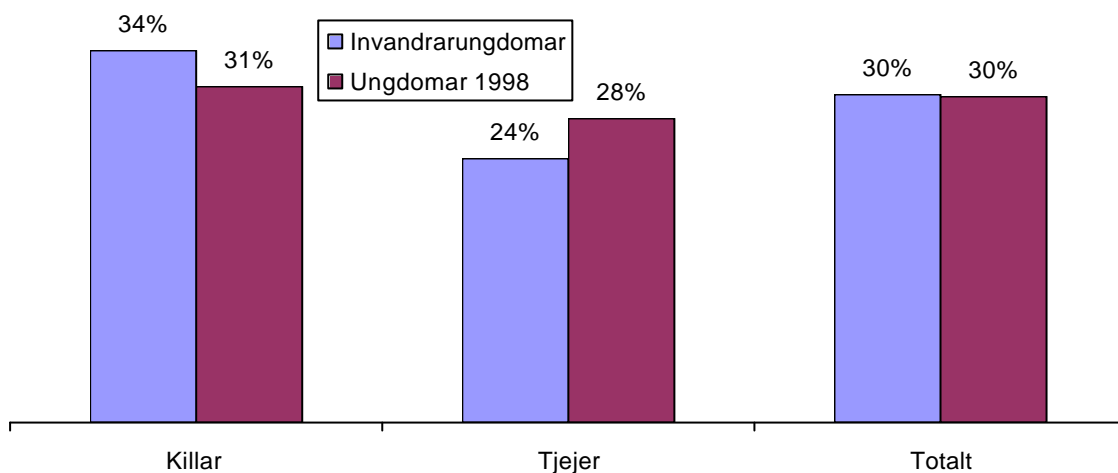
Hur skulle du vilja förändra idrotten för att få lust att börja träna i en idrottsförening?

Här kommer ekonomin, dvs avgifterna, in som en viktig faktor. Däremot är det förhållandevis få som vill ha färre tävlingsinslag eller en mindre elitinriktad verksamhet. Det visar sig också att önskemålen om en mindre ambitiös och krävande verksamhet är minst vanliga bland ungdomar födda utomlands eller med två utländska föräldrar. Men på det hela taget finns här inte större skillnader jämfört med svaren från ungdomsundersökningen 1998.

Uppdrag som idrottsledare i förening

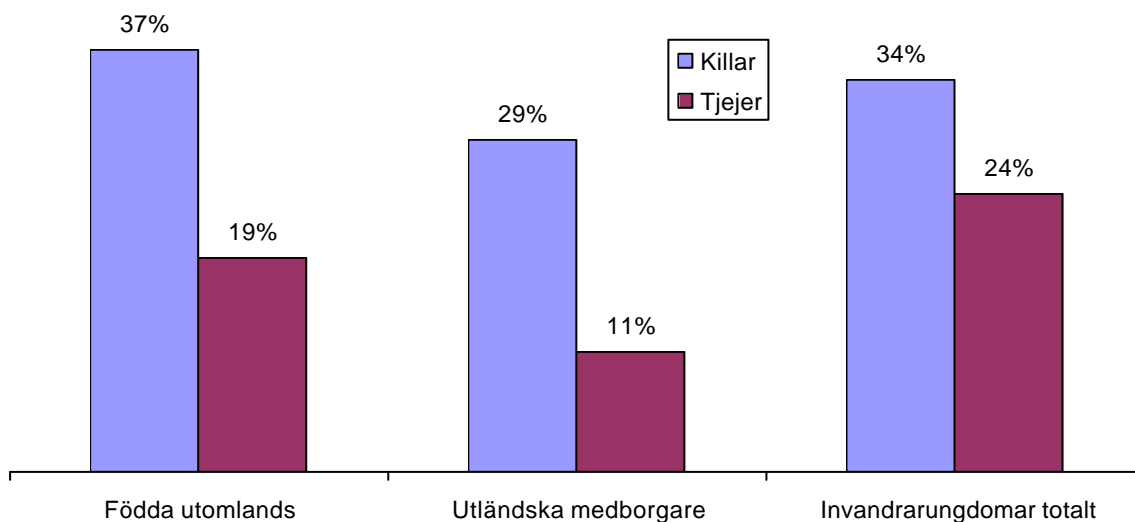
Har du eller har du haft uppdrag som ledare/tränare i en idrottsförening?

Här har vi undersökningens kanske mest positiva resultat. Det visar sig att invandrarungdomar, i lika stor utsträckning som hela ungdomsgruppen - invandrarkillarna till och med i högre - har eller har haft idrottsliga ledaruppdrag. (Det ska poängteras att begreppet ledare/tränare inte definierades i frågan, utan svaren bygger på ungdomens egen syn på vad det är.) Här rymms dock skillnaderna inom den statistiska felmarginalen.

Än mer överraskande blir resultatet om vi delar upp svaren på de olika invandrargrupperna:

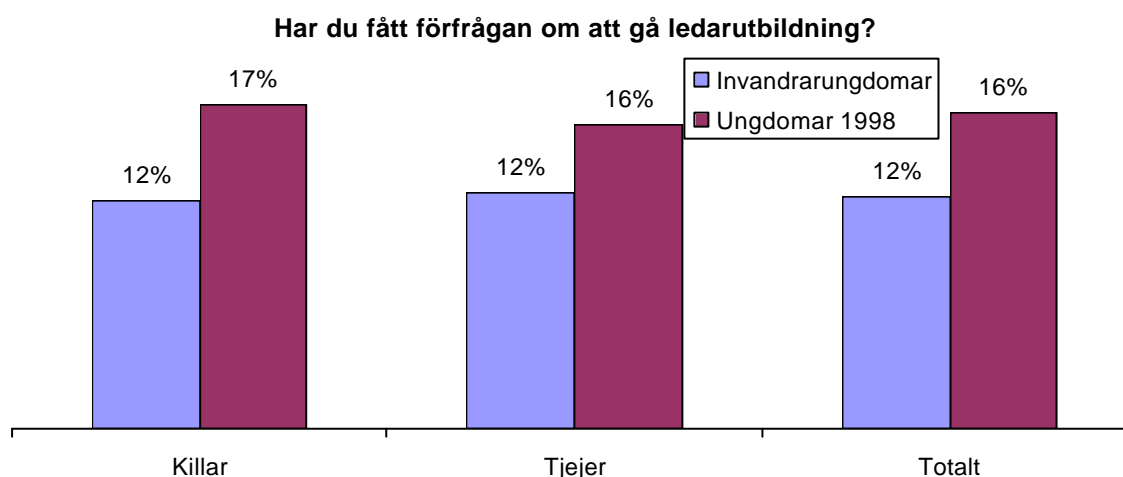
Har du eller har du haft uppdrag som ledare/tränare i en idrottsförening?

Det visar sig nämligen då att ungdomar födda utomlands är de som i största utsträckning fungerar, eller har fungerat, som idrottsledare. Flickorna har dock haft ledaruppdrag i betydligt lägre grad än pojkarna. Skillnaden mellan pojkar och flickor är statistiskt säkerställd.

När det gäller genomgången ledarutbildning finns det inga stora skillnader mellan invandrarungdomarna och den totala ungdomsgruppen. Inte heller mellan pojkar och flickor. Det är mellan 13-17 procent som gått sådan utbildning. Intresset för att gå ledarutbildning är dock betydligt större. 30 procent säger att de är intresserade, 25 procent vet inte medan 45 procent inte är intresserade. Och här är intresset faktiskt större bland flickorna än bland pojkarna. Och betydligt större bland utlandsfödda än svenskfödda.

Men – trots att intresset för att vara ledare, och att utbilda sig som ledare, är stort och kanske t o m större än i den totala ungdomsgruppen visar det sig att de betydligt mer sällan har blivit tillfrågade om de vill gå i ledarutbildning. Följande diagram visar hur många som blivit tillfrågade om att gå ledarutbildning:

Sammanfattning

Vi kan konstatera att undersökningen ger en mycket positiv bild av idrottandet bland ungdomar med invandrarbakgrund. De deltar i den organiserade idrottsverksamheten i nästan lika hög grad som ungdomar i allmänhet, killarna till och med något mer. Fotboll är den överlägset mest populära idrotten, framför allt bland killarna där mer än nästan sex av tio pojkar födda utanför Europa och ännu fler födda i ett annat europeiskt land än Sverige tränar och tävlar i förening. Även basket och, kanske något mer förvånande, innebandy och tennis är stora idrotter.

Ungdomar med invandrarbakgrund är också fysiskt aktiva på egen hand i minst lika stor utsträckning som ungdomsgruppen som helhet. Här finns en klar könsskillnad – killarna spelar fotboll medan tjejerna promenerar. Jogging, cykling och simning är också vanliga motionsformer.

Det visar sig också att ungdomar med invandrabakgrund har eller har haft ledaruppdrag inom idrotten i lika stor utsträckning som ungdomsgruppen totalt. Att ta på sig ett ledaruppdrag, dvs att ta ett eget ansvar för verksamheten, kan betraktas som ytterligare ett steg i integrationsprocessen jämfört med att "bara delta". Många vill också satsa på sitt ledarskap genom att utbilda sig.

Samtidigt som vi ser denna mycket positiva bild är det viktigt att inte blunda för att det också finns negativa sidor. Framför allt att tjejerna är betydligt mindre aktiva inom idrotten än killarna. Vi kan också konstatera att det finns idrotter som nästan inte engagerar några ungdomar med invandrabakgrund alls – golf och ishockey är två sådana exempel.

Ytterligare ett resultat värt att notera från undersökningen är att invandrarungdomarna är intresserade av ta på sig ledaruppdrag och dessutom utbilda sig som ledare – men sällan blir tillfrågade.

Det finns alltså ingen anledning för idrottsrörelsen att slå sig till ro, och vara nöjd med undersökningens positiva resultat. De visar att idrotten kan fungera som verktyg för ungdomars integration i samhället. Ungdomarna med invandrabakgrund finns i idrottsföreningarna. Men i vilken utsträckning verksamheten faktiskt fungerar integrerande i social mening ger det rent kvantitativa underlaget inget svar på. Därför har RF givit etnologen Jesper Fundberg i uppdrag att under nästa år genomföra en uppföljande kvalitativ studie, bl a bestående av ett antal djupintervjuer.

Det behövs ett medvetet arbete för att till fullo utnyttja idrottsrörelsens potential som integrationsfaktor. Själva idrottsutövandets attraktionskraft är till stor hjälp för att attrahera ungdomar med invandrabakgrund, men den räcker inte. Speciellt inte när det gäller tjejerna, något som studien också tydligt visar.

Många föreningar bedriver ett sådant arbete, men mycket återstår att göra för att pröva nya modeller, hitta goda exempel och sprida dessa inom rörelsen. Genom Projekt Lokal Idrottsutveckling (PLI) kan föreningar få ekonomiskt stöd att testa nya verksamhetsidéer, samtidigt som dessa kan fångas upp och spridas. Integrationsarbete är här ett högt prioriterat område.

Men integration kan i grunden inte vara någon projektverksamhet utan måste vara en central del av idrottens reguljära verksamhet. Till stor del handlar det om attityder och värderingar – att se etnisk och kulturell mångfald inte som ett problem utan som en tillgång och möjlighet. Dessa frågor ingår också som en naturlig del i idrottens omfattande ledar- och medlemsutbildning. SISU Idrottsutbildarna, idrottens utbildningsorganisation, har här en självklar och viktig uppgift.

RIKSIDROTTSFÖRBUNDET

Idrottens Hus, 123 87 Farsta Tel: 08-605 60 00 Fax: 08-605 62 00
E-post: riksidrottsforbundet@rf.se Hemsida: www.rf.se